

TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVO- VALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/2004 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tieliikenteen sosiaalilainsäädännöstä annettujen direktiivin 2002/15/EY ja neuvoston asetusten n:o 3820/85 ja (ETY) n:o 3821/85 täytäntöönpanoa koskevista vähimmäisedellytyksistä (kuljettajien työ- ja ajoaikojen valvontadirektiivi)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 27 päivänä helmikuuta 2004 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tieliikenteen sosiaalilainsäädännöstä annettujen direktiivin 2002/15/EY ja neuvoston asetusten n:o 3820/85 ja (ETY) n:o 3821/85 täytäntöönpanoa koskevista vähimmäisedellytyksistä (kuljettajien työ- ja ajoaikojen valvontadirektiivi) (U 11/2004 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Jorma Hörkkö, liikenne- ja viestintäministeriö
- lainsäädäntöjohtaja Jan Törnqvist, oikeusministeriö
- johtaja Jaakko Itäkannas, sosiaali- ja terveysministeriö
- insinööri Ilmo Jaatinen, Hämeen työsuojelupiiri
- johtaja Aulis Nironen, Tiehallinto
- toimitusjohtaja Hannu Parvela, Autoliikenteen Työnantajaliitto ry
- johtaja Pasi Moisio, Suomen Kuorma-auto-liitto ry
- liittosihteeri Juhani Salmela, Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry
- poliisineuvos Teuvo Veijalainen, liikkuva poliisi.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Direktiiviehdotus

Komissio ehdottaa tieliikenteen ajo- ja lepoaikojen valvontaa koskevan direktiivin 88/599/ETY korvaamista uudella, jossa valvonnan määrää lisättaisiin ja valvonnan minimimäärien piiriin

otettaisiin myös kuljettajien työaikojen valvonta. Lisäksi direktiivissä säädeltäisiin tarkemmin valvontamenetelmistä ja jäsenvaltioiden yhteistoiminnasta ja tietojen vaihdosta. Ehdotus sisältää myös yritysten riskiluokituksen, joka perus-

tuisi yrityksen rikkomusten määrään ja vakavuuteen, sekä seuraamusten luokittelun teon vakavuuden mukaan.

Tarkastusten kokonaismäärää nostettaisiin 1 %:sta vähintään 3 %:iin kuljettajien työpäivistä. Teiden varsilla tarkastettavien päivien vähimmäismäärää korotettaisiin 15 %:sta vähintään 30 %:iin ja yrityksissä tarkastettavien työpäivien osuus korotettaisiin 25 %:sta vähintään 50 %:iin tarkastusten kokonaismäärästä. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tarkastuspaikkoja on riittävästi ja että moottoriteiden varsilla olevia huoltoasemia voidaan käyttää tarkastuspaikkoina.

Direktiivi tulisi voimaan 1.1.2006.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa kuljettajien ajo- ja lepoaikojen sekä työaikojen tarkastusten tehostamista sekä jäsenvaltioiden yhteistyön ja komission koordinoivan roolin lisäämistä.

Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin kielteisesti rikkomusten vakavuusasteen luokitteluun sikäli kuin se koskisi rikosoikeudellisia rangauksia. Suomi kannattaa tarkastusten lisäämistä. Tarkastusten vähimmäismäärien korottamisen yli 2 %:iin työpäivistä tulisi kuitenkin tapahtua siinä tahdissa kuin digitaalisten ajopiirtureiden käyttöön ottamisen lisääntyminen antaa mahdollisuuden lisätä tarkastettavia työpäiviä nykyistä tarkastushenkilökuntaa lisäämättä. Sen jälkeen tarkastusten määrää voidaan Suomen mielestä lisätä yli ehdotetun 3 %:n.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Tarkastusmäärät

Suomessa tarkastetaan nykyisin noin 2 % kuljettajien työpäivistä. Kun digitaalinen ajopiirturi saadaan käyttöön, tarkastettavien työpäivien määrää voidaan helposti lisätä. Koska direktiivin tavoitteisiin tienvarsitarkastuksissa on hankala päästä ilman tarkastushenkilöstön lisäämistä, valtioneuvosto on katsonut, että valvontamien nostamisen yli 2 %:iin työpäivistä tulisi tapahtua vähitellen eikä heti direktiivin voimaan tultua.

Valiokunta katsoo, että liikenneturvallisuuden parantaminen edellyttää, että raskaan liikenteen ajo- ja lepoaikojen noudattamisessa oleviin heikkouksiin puututaan mahdollisimman pian. Valiokunta toteaa, että digitaalisten ajopiirtureiden käyttöön tulon odottaminen valtioneuvoston kannan mukaisesti siirtäisi valvonnan tehostamista yli 10 vuotta, mikä antaisi valiokunnan käsityksen mukaan vääränlaisen viestin valtiovallan suhtautumisesta asian vakavuuteen. Liikenneturvallisuuden parantaminen edellyttää, että erityisesti tien päällä tapahtuvaa raskaan lii-

kenteen valvontaa lisätään ja tehostetaan välittömästi. Valiokunnan käsityksen mukaan valvontaan tarvittavat resurssit niin poliisille kuin työsuojeluviranomaisillekin tulee pystyä järjestämään. Edellä esitetyn perusteella valiokunta ei pidä perusteltuna, että Suomi vaatii pitkää siirtämääikää valvontamäärien nostamiseen.

Tarkastuspaikat

Direktiiviehdotuksen mukaan jäsenvaltion tulee varmistaa, että tarkastuspaikkoja on riittävästi ja että moottoriteiden varsilla olevia huoltoasemia voidaan käyttää tarkastuspaikkoina. Valtioneuvosto on kirjelmässään katsonut, että tarkastukseen soveltuvia paikkoja on Suomessa jo riittävästi eikä direktiivi tältä osin vaadi erityisiä toimenpiteitä.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan Suomessa ei ole riittävästi tilavia ja turvalisia tarkastuspaikkoja, joissa tarkastukset voitaisiin joustavasti ja sujuvasti hoitaa. Erityistä huomiota valiokunta kiinnittää yöllä tapahtuvaan valvontaan, koska suuri osa tavarankuljetuksista tehdään öisin ja valtaosa onnettomuuksista tapahtuu aamun varhaisimpina tunteina.

Valvonnan tehokas suorittaminen yöllä edellyttää turvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen sijoitettuja, katoksella varustettuja, hyvin valaistuja tarkastuspisteitä, joissa tarkastukset voidaan toimittaa ongelmitta myös sateella. Valiokunta pitää tärkeänä, että tällaisia valvontapisteitä saadaan mahdollisimman pian kaikkien pääteiden varteen.

Seuraamukset

Saadun selvityksen mukaan nykyisellä seuraamusjärjestelmällä ei ole saatu aikaan toivottavaa ennaltaestävää vaikutusta liikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomisessa. Tuomitut sakot eivät ole olleet oikeassa suhteessa siihen hyötyyn, joka sosiaalilainsäädännön rikkomisella saadaan. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että hallitus selvittää, miten seuraamusjärjestelmää tulisi muuttaa, jotta sosiaalilainsäädännön rikkomiset saataisiin kuriin. Erityisesti on syytä selvittää yrityksiin kohdistuvien seuraamusten kehittämistä. Esimerkiksi vaarallisten aineiden kuljetusten osalta sakkoja tehokkaampaa voisi olla vaarallisten aineiden kuljettamiseen oikeuttavan luvan ottaminen uudelleen harkittavaksi, jos yrityksen todetaan toistuvasti rikkovan työ- ja lepoaikasäännöksiä.

Direktiivissä ehdotetaan, että yritystarkastuksessa tulee tarkastaa kuljetuksen tilaajien ja kuljetusyrityksen sopimukset, jotta niiden aikatauluissa ei olisi sovittu ajo- ja lepoaikojen tai työaikojen rikkomisesta. Valiokunta yhtyy direktiiviehdotuksesta ilmenevään näkemykseen, jonka mukaan kuljetuksen tilaajat ovat usein osavastuussa sosiaalilainsäädännön rikkomisista. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että myös Suomessa ryhdytään toimenpiteisiin, joilla kuljetusten ti-

laajat ja kuljetussopimusten välittäjät saatetaan vastuuseen tilanteissa, joissa sopimukset on tietoisesti laadittu siten, että niiden noudattaminen aiheuttaa sosiaalilainsäädännön rikkomisen.

Valvontahenkilöstön koulutus

Valiokunta korostaa valvontaa suorittavan henkilöstön kouluttamista ja heidän osaamisensa vahvistamista erityisesti ajopiirturitekniikan sekä työ- ja lepoaikasäännösten tuntemuksen osalta. Jotta tien päällä tapahtuva valvonta ei tarpeettomasti häiritse liikenteen hoitamista, tarkastukset tulisi voida tehdä nopeasti ja tehokkaasti. Tämä edellyttää korkeaa ammattitaitoa valvontaa suorittavalta henkilöstöltä niin, että ajopiirturilevyjen lukeminen ja tarkastaminen käy mahdollisimman nopeasti ja asiantuntevasti.

Jäsenmaiden välinen yhteistoiminta

Direktiivi edellyttää jäsenvaltioiden välisen yhteistoiminnan ja tietojen vaihdon lisäämistä. Valiokunta kannattaa yhteistyön lisäämistä jäsenvaltioiden kesken ja pitää tärkeänä, että valvonnan kehittämisessä pyritään ottamaan oppia niistä jäsenmaista, joissa valvonta hoidetaan tuloksekkaasti ja tehokkaasti. Valiokunta pitää tietojen vaihdon lisäämistä hyvänä ja katsoo, että tietojen vaihdon avulla voidaan valvonnan suunnastamista riskikohteisiin edelleen tehostaa.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ilmoittaa,

että edellä esitetyin huomautuksin valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan.

TyVL 4/2004 vp — U 11/2004 vp

Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jukka Gustafsson /sd	Riikka Moilanen-Savolainen /kesk
vpj.	Anne Holmlund /kok	Markus Mustajärvi /vas
jäs.	Sari Essayah /kd	Leena Rauhala /kd
	Susanna Haapoja /kesk	Paula Risikko /kok
	Heidi Hautala /vihr	Jukka Roos /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Tero Rönni /sd
	Esa Lahtela /sd	Kimmo Tiilikainen /kesk
	Pehr Löf /r	Jaana Ylä-Mononen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.